

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

04 вересня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФАРМАКОТЕРАПІЯ З ОСНОВАМИ ФАРМАКОКІНЕТИКИ»**

(заочна форма навчання)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація. Промислова фармація»

Освітньо-професійна програма: «Фармація. Промислова фармація»

Програму складено на основі освітньо-професійної програми «Фармація. Промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», затвердженою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники: д.мед.н., професор Рожковський Я.В., к.мед.н., доцент Стречень С.Б., к.мед.н., доцент Трегуб Т.В., к.мед.н., асистент Полуденко Г.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ

Погоджено із гарантом ОПП Ліана УНГУРЯН

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Наталія ФІЗОР

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від « _____ » 20 _____ р.
Завідувач кафедри _____

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від « _____ » 20 _____ р.
Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових модулів – 2	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація» Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	<i>Заочна форма навчання</i>	
		<i>Обов'язкова дисципліна</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	<i>5</i>
		<i>Семестр:</i>	<i>IX</i>
		<i>Лекції</i>	<i>4 год</i>
		<i>Практичні</i>	<i>12 год</i>
		<i>Самостійна робота</i>	<i>74 год</i>
<i>у т.ч. індивідуальні завдання</i>	<i>0</i>		
<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>Диференційний залік</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: формування у майбутнього фахівця з фармації знань про основні симптоми і синдроми, методи діагностики і принципи медикаментозної терапії найбільш розповсюджених захворювань людини.

Завдання: ознайомлення з основними принципами медичної етики і деонтології, нормами поведінки провізора в клініці, взаємовідносинами провізора та лікаря; ознайомлення з основними типами медичної документації; опанування основними методами клінічного обстеження хворих, методами лабораторного та інструментального обстеження хворих; вивчення етіопатогенетичних особливостей найбільш поширених захворювань людини; засвоєння загальної синдромології та клінічної симптомології найбільш поширених захворювань у клініці внутрішніх хвороб; вивчення загальних принципів фармакотерапії найбільш поширених захворювань внутрішніх органів; засвоєння загальної методології та принципів вибору лікарських засобів для проведення ефективної та безпечної фармакотерапії, враховуючи індивідуальний стан хворого та фармакологічні особливості препарату; засвоєння принципів оцінки ефективності і безпечності застосування лікарських засобів під час проведення фармакотерапії.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральної (ІК) - Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фармації та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальних (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.
- ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК06. Здатність працювати в команді.
- ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК14. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.
- ЗК15. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності

ЗК16. Здатність проведення експериментальних досліджень на відповідному рівні.

Фахових, спеціальних (ФК):

ФК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проектів у сфері фармації.

ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК07. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК09. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

ФК21. Здатність забезпечувати раціональне застосування рецептурних, безрецептурних лікарських засобів згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування.

ФК22. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик, а також з урахуванням суб'єктивних ознак та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого.

ФК24. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ФК25. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та

відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

ФК30. Здатність до діагностування невідкладних станів.

ФК32. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН04. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проектів.

ПРН05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН06. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН10. Проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та при виникненні спалахів небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.

ПРН12. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.

ПРН13. Фіксувати випадки проявів побічної дії при застосуванні лікарських засобів природного та синтетичного походження; оцінювати фактори, що можуть впливати на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарських засобів і обумовлюються станом та особливостями організму людини і фармацевтичними характеристиками лікарських засобів.

ПРН24. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН25. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

ПРН28. Здійснювати професійне спілкування державною мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової спрямованості та перекладати іншомовні інформаційні джерел..

- ПРН30. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.
- ПРН32. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати та використовувати її у професійній діяльності.
- ПРН34. Використовувати дані клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень для здійснення моніторингу ефективності та безпеки застосування лікарських засобів.
- ПРН37. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами
- ПРН41. Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
- ПРН42. Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.
- ПРН43. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати: - принципи фармакотерапії основних патологічних станів, які розвиваються в результаті терапевтичних, хірургічних, гінекологічних, психічних, шкіряних, очних, отоларингологічних, стоматологічних, інфекційних, дитячих хвороб, що загрожують життю хворого та вимагають термінового або планового лікування;

-

правила та способи введення лікарських речовин, виходячи з їх властивостей та особливостей дії;

- правила фармацевтичної етики і деонтології, вирішувати комплекс задач, пов'язаних із взаєминами між лікарем і хворим, хворим і провізором.

Вміти: - використовувати знання про фармакологічні ефекти, механізм дії, фармакокінетику ліків, принципи їх дозування для ефективності і

безпеки фармакотерапії;

- надавати термінову фармакотерапевтичну допомогу при запамороченні, шоку, колапсі, при приступах бронхіальної астми, інфаркті міокарду, отруєннях, ниркових та печінкових кольках, тощо;
- готувати повідомлення для лікарів про традиційні і нові ліки, методи раціонального використання.

Оволодіти навичками:

- Аналіз фармакотерапевтичних завдань.
- Правила виписування та правильність оформлення рецептурного бланку.
- Засвоєння і проведення найпростіших методів обстеження хворого.
- Інтерпретація результатів най розповсюджених лабораторних досліджень.
- Володіння інформацією про сучасні стандарти і формуляри лікування захворювань внутрішніх органів.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання та принципи фармакотерапії та фармакокінетики, методи клінічного обстеження хворих.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти застосування фармакотерапевтичних методів лікування конкретних нозоформ.

Тема 1. Принципи фармакотерапії захворювань серцево-судинної системи (артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпотензія, ішемічна хвороба серця).

Етіологія, патогенез артеріальної гіпертензії. Види гіпертензії: первинна, вторинна. Методи діагностики Клінічні симптоми. Принципи фармакотерапії артеріальної гіпертензії. Поняття про гіпертензивні кризи, визначення, принципи надання ургентної допомоги. Артеріальна гіпотензія: поняття, класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, методи діагностики, принципи фармакотерапії. Поняття про гіпотензивні стани, принципи надання ургентної допомоги.

Епідеміологія ішемічної хвороби серця (ІХС). Фактори ризику. Клінічні форми ІХС (стенокардія, інфаркт міокарда, постінфарктний кардіосклероз, синдром раптової коронарної смерті). Основні напрямки фармакотерапії ІХС. Поняття про базисні антиангінальні лікарські препарати. Сучасні лікарські форми антиангінальних лікарських засобів (аерозолі, трансдермальні, трансбукальні).

Тема 2. Принципи фармакотерапії захворювань серцево-судинної системи (серцева недостатність, порушення серцевого ритму і провідності).

Електрофізіологічні функції серця. Види порушень серцевого ритму та провідності. Етіологія, патогенез, методи діагностики, клінічні прояви найбільш розповсюджених порушень серцевого ритму. Принципи фармакотерапії.

Поняття про механічні функції серця. Серцева недостатність, визначення, класифікація. Основні етіопатогенетичні механізми формування та прогресування серцевої недостатності. Методи діагностики, клінічні симптоми, принципи фармакотерапії.

Тема 3. Принципи фармакотерапії захворювань дихальної системи (бронхіальна астма, хронічне обструктивне захворювання легень).

Бронхіальна астма: визначення, сучасна клінічна класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, методи лабораторної та функціональної діагностики. Принципи лікування. Поняття про астматичний статус, принципи надання ургентної допомоги..

Тема 4. Фармакотерапевтичні принципи лікування інфекційно-запальних захворювань верхніх і нижніх дихальних шляхів.

Захворювання верхніх дихальних шляхів: ГРВІ, грип, тонзиліт, фарингіт, ларингіт – етіологія, патогенез, клінічні симптоми, методи діагностики, принципи фармакотерапії. Захворювання нижніх дихальних шляхів: бронхіти, пневмонії, плеврити – етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Туберкульоз легенів та внелегенової локалізації: етіологія, клініка, діагностика, принципи фармакотерапії.

Тема 5. Принципи фармакотерапії захворювань стравоходу, шлунка, кишечника. Фармакотерапія захворювань печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.

Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба: етіологія, патогенез, фактори ризику, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики гострих та хронічних гастритів (тип А, тип В), напрямки фармакотерапії. Пептична виразка шлунка і 12-палої кишки: етіологія (роль *Helicobacter pylori*), патогенез, методи діагностики, напрямки фармакотерапії. Анатомо-фізіологічні особливості функціонування тонкого і товстого кишечника. Основні захворювання кишечника: етіологія, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики, принципи фармакотерапії. Поняття про дисбактеріоз, клініко-діагностичні принципи вибору фармакотерапії.

Етіологія, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики гострих та хронічних гепатитів, напрямки фармакотерапії. Цироз печінки: етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Гострий та

хронічний холецистит: етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Функціональні захворювання жовчного міхура: методи діагностики та лікування. Особливості функцій підшлункової залози. Гострі та хронічні панкреатити: етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностичні методи, принципи фармакотерапії.

Тема 6. Диференційний залік. Диференційний залік проводиться на останньому занятті з дисципліни протягом 90 хвилин. Основними формами контролю засвоєння дисципліни пропонуються усна відповідь на теоретичні запитання, письмове рішення та усне обґрунтування ситуаційних задач з надання ефективної та безпечної фармакотерапії.

До підсумкової атестації допускаються лише студенти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,00. Диференційний залік студента оцінюється за 4-бальною (традиційною) шкалою. Підсумковий контроль повинен бути стандартизованим. Середній бал за дисципліну (традиційна оцінка) розраховується як середнє арифметичне поточної успішності та оцінки за диференційований залік.

Приклад: Поточна успішність 4,76; оцінка на диференційному заліку – 4.
 $(4,76+4):2=4,38$.

Отримана оцінка за дисципліну розцінюється як процент засвоєння необхідного об'єму знань з фармакотерапії з основами фармакокінетики.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (заочна)					
	усь го	У тому числі				
		лек	прак	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Принципи фармакотерапії захворювань серцево-судинної системи (артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпотензія, ішемічна хвороба серця).	5	1	2	-	-	2
Тема 2. Принципи фармакотерапії захворювань серцево-судинної системи (серцева недостатність, порушення серцевого ритму і провідності).	5	1	2			2

Тема 3. Принципи фармакотерапії захворювань дихальної системи (бронхіальна астма, хронічне обструктивне захворювання легень).	5	1	2	-	-	2
Тема 4. Фармакотерапевтичні принципи лікування інфекційно-запальних захворювань верхніх і нижніх дихальних шляхів.	4	-	2	-	-	2
Тема 5. Принципи фармакотерапії захворювань стравоходу, шлунка, кишечника. Фармакотерапія захворювань печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.	5	1	2	-	-	2
Тема 6. Підсумкове заняття з предмету «Фармакотерапія з основами фармакокінетики» - диференційний залік	4	-	2	-	-	2
Самостійна підготовка до навчальної дисципліни	-	-	-	-	-	62
Всього годин по дисципліні	90	4	12	-	-	74

5. Теми лекційних/семінарських/практичних/лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Найменування теми лекції та її зміст	Обсяг у годинах
1.	Установча лекція. Фармакотерапія: зміст та основні принципи дисципліни, її взаємозв'язок з іншими медичними та фармацевтичними дисциплінами. Мета і завдання провізора в здійсненні ефективної та безпечної фармакотерапії. Види фармакотерапії.	1
2.	Принципи фармакотерапії захворювань органів дихання.	1
3.	Фармакотерапія захворювань серцево-судинної системи.	1
4.	Принципи фармакотерапії захворювань органів травлення.	1

5.2. Теми практичних занять

№ з/п	Тема семінарського заняття та його зміст	Обсяг у годинах
1.	Принципи фармакоterapiї захворювань серцево-судинної системи (артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпотензія, ішемічна хвороба серця).	2
2.	Принципи фармакоterapiї захворювань серцево-судинної системи (серцева недостатність, порушення ритму серця та провідності).	2
3.	Принципи фармакоterapiї захворювань дихальної системи (бронхіальна астма, хронічне обструктивне захворювання легень).	2
4.	Принципи фармакоterapiї захворювань дихальної системи (інфекційно-запальні захворювання верхніх та нижніх дихальних шляхів, пневмонії).	2
5.	Принципи фармакоterapiї захворювань стравоходу, шлунка, кишечника. Принципи фармакоterapiї захворювань печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.	2
6.	Диференційний залік.	2

5.3. Теми семінарських занять – семінарські заняття не передбачені

5.4. Теми лабораторних занять – лабораторні заняття не передбачені

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти (СРС)

№ з/п	Назва теми / види завдань	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка.	10
2.	Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних практичних занять і винесені на диференційний залік: - основні методи обстеження хворих: суб'єктивні, фізикальні, лабораторні, інструментальні; - основні фармакокінетичні показники та їх значення при виборі фармакоterapiї; - загальні клінічні синдроми (запалення, лихоманка), принципи фармакоterapiї; - захворювання сечовидільної системи: методи діагностики, принципи фармакоterapiї; - захворювання системи крові: методи діагностики, принципи фармакоterapiї; - захворювання суглобів і сполучної тканини: методи діагностики, принципи фармакоterapiї;	60

	- порушення кислотно-лужної рівноваги і водно-електролітного балансу: методи діагностики, принципи фармакотерапії; - захворювання ендокринної системи: методи діагностики, принципи фармакотерапії; - захворювання центральної і периферичної нервової системи: методи діагностики, принципи фармакотерапії; - порушення обміну речовин, метаболічні захворювання: методи діагностики, принципи фармакотерапії; - основні дерматологовенеричні захворювання: етіологія, патогенез, діагностики, принципи фармакотерапії; - алергічні та імунні захворювання: методи діагностики та лікування.	
3.	Підготовка до диференційованого заліку.	4
	Разом	74

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, формування професійних вмінь та навичок щодо визначення загальних принципів фармакокінетики, фармакодинаміки, виписування рецептів, розв'язання типових фармакотерапевтичних задач та тестових завдань, визначення належності препаратів до фармакологічної та фармакотерапевтичної групи згідно міжнародної класифікації, можливі показання до застосування; аналіз і оцінка критеріїв ефективності та безпеки застосування лікарських засобів певному хворому.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань з дисципліни, самостійне вирішення фармакотерапевтичних завдань, підготовка до диференційного заліку.

8. Методи і форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: тестування, усне опитування, розв'язання задач.

Підсумковий контроль: диференційований залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, тестування, вирішення ситуаційної задачі
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка практичних навичок з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач бере активну участь в обговоренні найбільш складних питань з теми заняття, дає не менше 90% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, без помилок відповідає на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«4»	Здобувач, бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 75% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускає окремих незначних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«3»	Здобувач бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається значних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«2»	Здобувач не бере участь в обговоренні складних питань з теми, дає менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається грубих помилок у відповідях на письмові завдання або взагалі не дає відповідей на них, не виконує практичну роботу та не оформлює протокол.

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
1. Вирішення фармакотерапевтичної задачі з оцінкою лабораторних та інструментальних досліджень	3
2. Відповідь на теоретичні запитання	2

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Оцінка	Критерії оцінювання

Відмінно «5»	Здобувач систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);
Добре «4»	Здобувач виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
Задовільно «3»	Здобувач який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
Незадовільно «2»	Здобувач не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як

наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Підручники:
  - Фармакотерапія: підручник для студентів фарм.факультетів/Під ред.О.В.Крайдашенка, І,Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 644 с.
  - Фармакотерапія: підручник для студентів фарм.факультетів/За ред.О.В.Крайдашенка, І,Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба.- Вид.2. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 644 с.
  - Фармакотерапія з фармакокінетикою: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І.В.Кіреєв, О.О.Рябова, Н.В.Жаботинська та ін.; за ред. І.В.Кіреєва. – Харків: НФАУ: Золоті сторінки, 2019. – 384 с.
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні фармакотерапевтичні завдання
- Методичні розробки практичних занять

11. Перелік питань до диференційного заліку.

- 1.Предмет, зміст та основні принципи фармакотерапії, види фармакотерапії.
- 2.Основні клінічні методи обстеження хворого та їх значення для провізора.
- 3.Загальні знання про етіологію, патогенез, симптоми і синдроми захворювання та їх значення для здійснення фармакотерапії.
- 4.Теорія і практика діагностичного процесу. Види діагнозу та правила його оформлення, значимість у виборі моно- або комбінованої терапії.
- 5.Алгоритм вибору фармакотерапії у конкретного хворого.
- 6.Основні законодавчі документи про забезпечення лікарськими засобами та їх значення для провізора.
- 7.Суб'єктивні методи обстеження хворих.
- 8.Фізикальні методи обстеження хворих.
- 9.Види лабораторно-інструментальних методів обстеження хворих та їх значення.
- 10.Анамнез хворого, види, значення для здійснення ефективної та безпечної фармакотерапії.
- 11.Загальний огляд хворого, методика здійснення, клінічне значення для фармакотерапії.
- 12.Пальпація серця і периферичних судин, клінічне значення. Значимість у здійсненні фармакотерапії. Основні характеристики пульсу.
- 13.Техніка, методи, діагностичне значення вимірювання артеріального тиску та його роль у здійсненні фармакотерапії.
- 14.Методи ендоскопічного дослідження в гастроентерології та їх

- клінічне і фармакотерапевтичне значення.
15. Загальний аналіз сечі, клінічне значення при захворюваннях нирок та інших органів і систем. Місце дослідження у проведенні диференційованої терапії.
  16. Антропометричне дослідження людини, методи, клінічна значимість для фармакотерапії.
  17. Термометрія тіла, техніка, клінічне значення у виборі та проведенні фармакотерапії.
  18. Лихоманка, ступіні підвищення температури тіла, типи лихоманок. Фармакотерапевтичні підходи.
  19. Основні скарги, симптоми при захворюваннях органів кровообігу і їх значимість у виборі фармакотерапії.
  20. Інструментальні методи обстеження органів кровообігу та їх клінічне значення для фармакотерапії.
  21. Ішемічна хвороба серця, етіологія, патогенез, принципи фармакотерапії.
  22. Артеріальна гіпертензія, класифікація, патогенетичні підходи до лікарського лікування.
  23. Артеріальна гіпотензія. Принципи фармакотерапії гіпотензивних станів.
  24. Гостра та хронічна серцева недостатність, етіологія, патогенез, принципи лікування.
  25. Найчастіші порушення ритму серця та провідності, етіологія, патогенез, діагностика. Принципи їх фармакотерапії.
  26. Фармакотерапевтичні підходи до лікування тахікардіальних порушень ритму серця.
  27. Фармакотерапевтичні підходи до лікування брадиаріtmій.
  28. Принципи фармакотерапії гіпертонічних кризів, гіпотензивних станів, нападу стенокардії, інфаркту міокарда.
  29. Принципи фармакотерапії серцевої астми, набряку легенів, пароксизмальних тахікардій.
  30. Основні скарги, симптоми при захворюваннях органів дихання та їх місце у здійсненні фармакотерапії.
  31. Лабораторно-інструментальні методи дослідження хворих з патологією органів дихання та їх клінічне значення для фармакотерапії.
  32. Пневмонії: сучасна класифікація як основа ефективної фармакотерапії.
  33. Гострі та хронічні бронхіти, етіологія, патогенез, принципи фармакотерапії.
  34. Плеврити, етіологія, патогенез, діагностика, фармакотерапевтичні підходи.
  35. Бронхіальна астма, етіологія, патогенез, класифікація, принципи лікування за ступіннями.
  36. Фармакотерапевтична тактика при астматичному статусі.
  37. Туберкульоз: етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Методи фармакотерапії.
  38. Основні скарги, симптоми та синдроми при захворюваннях органів травлення та їх значимість у виборі фармакотерапії.

- 39.Значення у виборі фармакотерапії додаткових інструментальних досліджень органів травлення.
- 40.Гастрити: етіологія, патогенез, діагностика, принципи фармакотерапії.
- 41.Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки: етіологія, патогенез, діагностика, принципи медикаментозного лікування.
- 42.Захворювання тонкої і товстої кишки, принципи фармакотерапії.
- 43.Хвороби печінки: етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики.
- 44.Основні фармакотерапевтичні принципи лікування хвороб печінки.
- 45.Хвороби жовчного міхура і жовчних шляхів, діагностика, принципи медикаментозного лікування.
- 46.Захворювання підшлункової залози: етіологія, патогенез, діагностика. Принципи фармакотерапії гострих та хронічних панкреатитів.
- 47.Основні симптоми і синдроми при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів та їх значимість у виборі фармакотерапії.
- 48.Лабораторні та інструментальні методи дослідження нирок та їх роль у здійсненні фармакотерапії.
- 49.Гломерулонефрити: загальні принципи фармакологічного лікування.
- 50.Пієлонефрити: загальні принципи медикаментозного лікування.
- 51.Сечокам'яна хвороба, принципи дієто- та фармакотерапії.
- 52.Значення загального аналізу крові в діагностиці і лікарській терапії основних захворювань системи крові.
- 53.Анемії: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.
- 54.Лейкози: класифікація, діагностика, принципи медикаментозного лікування.
- 55.Сучасні уявлення про можливості діагностики захворювань сполучної тканини та суглобів. Основні групи лікарських засобів.
- 56.Основні фармакотерапевтичні підходи до лікування патології сполучної тканини та суглобів.
- 57.Порушення водно-електролітного обміну: етіологія, діагностика, принципи фармакологічного лікування.
- 58.Порушення кислотно-лужної рівноваги: етіологія, патогенез, принципи фармакотерапії.
- 59.Цукровий діабет: етіологія, патогенез, діагностика, ускладнення захворювання. Сучасні фармакологічні лікарські засоби.
- 60.Фармакотерапевтичні принципи лікування цукрового діабету та його ускладнень.
- 61.Загальні принципи вибору протимікробної терапії.
- 62.Критерії ефективності, безпеки та достатності протимікробної терапії.
- 63.Загальні ускладнення фармакотерапії антибіотиками, їх профілактика та лікування.
- 64.Токсичні ефекти різних груп протимікробних засобів, їх профілактика та лікування.
- 65.Основні симптоми і синдроми ураження нервової системи та їх значення у виборі фармакотерапії.

66. Діагностичні методи в неврології та їх клінічне значення у здійсненні фармакотерапії.
67. Менінгіти: етіологія, діагностика, принципи фармакотерапії.
68. Принципи фармакотерапії судинних захворювань головного мозку.
69. Епілепсія та паркінсонізм: етіологія, патогенез, клінічна картина, принципи фармакотерапії.
70. Етіопатогенез, клінічний перебіг і фармакотерапія попереково-крижаного радикуліту.
71. Запальні захворювання уретри та передміхурової залози, діагностика, принципи фармакотерапії.
72. Доброякісна гіперплазія передміхурової залози: методи оперативного і фармакологічного консервативного лікування.
73. Сифіліс, гонорея – принципи етіотропної фармакотерапії.
74. Основні відомості про етіологію та патогенез захворювань шкіри. Диференційована фармакотерапія.
75. Загальна симптоматика шкірних захворювань: первинні та вторинні морфологічні елементи, їх значимість у виборі фармакотерапії.
76. Основні захворювання щитовидної залози, симптоматологія, діагностика. Диференційований вибір фармакотерапії при гіпо- та гіперфункції щитовидної залози.
77. Поняття про алергію, етіологія і патогенез алергічних захворювань. Основні фармакологічні засоби.
78. Принципи фармакотерапії алергічних станів негайного типу.
79. Етіологія і патогенез атеросклерозу. Поняття про дисліпопротеїнемії. Напрями фармакотерапії атеросклерозу. Основні групи гіполіпідемічних лікарських засобів.
80. Етіологія, патогенез, клінічні прояви і напрямки фармакотерапії гострої і хронічної ниркової недостатності.
81. Загальні принципи надання невідкладної допомоги при гострих отруєннях. Методи активної детоксикації організму. Антидотна терапія. Симптоматична терапія при гострих отруєннях.
82. Поняття про термінальні стани. Способи реанімації. Медикаментозна стимуляція роботи серця при зупинці кровообігу.
83. Значення комбінованої фармакотерапії. Поняття про поліпрагмазію.
84. Класифікація побічних ефектів лікарських засобів. Навести приклади.
85. Етіопатогенез, клінічний перебіг і фармакотерапія подагри.
86. Визначення напрямків і цілей фармакологічного втручання при гострих респіраторних захворюваннях.
87. Предмет, задачі фармакокінетики. Основні фармакокінетичні параметри та їх характеристика.
88. Всмоктування ліків в організмі людини. Особливості фармакокінетики лікарських засобів при ентеральному та парентеральному шляхах введення.
89. Розподіл ліків в організмі людини. Фактори, що впливають на розподіл ліків.

90. Біотрансформація та екскреція ліків в організмі людини.

**ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЗАСВОЄННЯ ЯКИХ
КОНТРОЛЮЄТЬСЯ ПІД ЧАС ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ЗАЛІКУ
«ФАРМАКОТЕРАПІЯ З ОСНОВАМИ ФАРМАКОКІНЕТИКИ»**

I. Аналіз фармакотерапевтичних завдань.

II. Правила виписування та правильність оформлення рецептурного бланку.

III. Контроль засвоєння і проведення найпростіших методів обстеження хворого.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Лікарська рецептура із загальною фармакологією: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / В.Й.Кресюн, В.В.Годован. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Одеса: ОНМедУ, 2017. – 280 с.

2. Лук'янчук В.Д., Кравець Д.С. Введення до загальної фармакокінетики: навчальний посібник. – Луганськ: ВАТ „Луганська обласна друкарня”, 2004. – 108 с.

4. Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів / Під ред. О.В.Крайдашенка, І.Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 644 с.

5. Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів / За ред. О.В.Крайдашенка, І.Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба. - Вид. 2. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 644 с.

6. Фармакотерапія з фармакокінетикою: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І.В.Кіреєв, О.О.Рябова, Н.В.Жаботинська та ін.; за ред. І.В.Кіреєва. – Харків: НФАУ: Золоті сторінки, 2019. – 384 с.

ДОДАТКОВА:

1. Клінічна імунологія / Ю.І.Бажора, В.М.Запорожан, В.Й.Кресюн, І.М.Годзієва. – Одеса: Одеський медуніверситет, 2000. – 384 с.

2. Нікогосян Л.Р., Стречень С.Б., Трегуб Т.В., Полуденко Г.О. Навчально-методичний посібник для семінарських занять по фармакотерапії для студентів 5-го курсу фармацевтичного факультету заочної форми навчання спеціальності «Фармація». – Одеса, 2022. – 58 с.

3. Стречень С.Б., Трегуб Т.В., Базалеєва І.В., Полуденко Г.О. Навчально-методичний посібник для практичних занять по фармакотерапії для студентів 4-го курсу фармацевтичного факультету очної форми навчання спеціальності «Фармація». – Одеса, 2022. – 358 с.

4. Ю.М.Мостовой, А.А.Сідоров Аналіз:нормативні показники, трактування змін: Довідник для студентів та лікарів. – Вінниця, 2016. – 98 с.

13.Електронні інформаційні ресурси:

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
3. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Ресурс по прогнозуванню межлекарственных взаємодій (основан на інструкціях FDA, на англійському мові) URL:
<http://www.drugs.com>
6. Ресурс-справочник лекарственных средств и прогнозирования межлекарственных взаимодействий (на англійському мові). URL:
<http://www.medscape.org>
7. www.studmedlib.ru, www.Med-Tutorial.ru
8. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини:
<http://www.osdm.org/index.php>
9. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
10. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів: <http://www.eacpt.org>
11. Ресурс по взаємодії лікарських засобів:
<http://medicine.iupui.edu/flockart/>